

Miscellanea**Luka Pintar in Andrej Seliškar, 2015: Cvetje slovenske dežele - Florula Slovenica.****Založba Narava, Kranj, 288 strani**

Pri založbi Narava je v letošnjem letu izšla nova botanična knjiga o slovenskem rastlinstvu. Nastala je s sodelovanjem dveh članov našega društva: prvi je poklicni botanik, mag. Andrej Seliškar, drugi pa naravoslovni fotograf in ljubiteljski botanik dr. Luka Pintar. Slednji je tudi častni član našega društva. Botaniki ga poznamo predvsem po številnih poljudno-strokovnih prispevkih, ki jih objavlja predvsem v reviji *Proteus*, in po očarljivih fotografijah rastlin, ki jih je objavil v fotomonografiji *Rože na Slovenskem* (v sodelovanju s T. Wraberjem kot piscem besedil, DZS, 1990). Tudi v novi botanični knjigi je Luka Pintar sodeloval kot avtor fotografij, botanik Andrej Seliškar pa kot pisec besedil. Andrej Seliškar ima s podobnimi strokovnimi oz. strokovno-poljudnimi projekti bogate izkušnje: naj omenimo le botanikom dobro znano knjigo *Travniške rastline na Slovenskem: sto pogostnih vrst* (Prešernova družba, 1986), ki jo je napisal v soavtorstvu s Tonetom Wraberjem, in priročnik *Rastlinstvo življenjskih okolij v Sloveniji: z navodili za pripravo herbarija* (Pipinova knjiga, 2014, soavtorja Branko Vreš in Darinka Gilčvert Berdnik), ki smo jo predstavili lani, v Hladnikiji 34.

Strokovni pregled knjige *Cvetje Slovenske dežele* je opravil dr. Igor Dakskobler, fotografije je pregledal dr. Branko Vreš, urednik pa je Peter Virnik. Uvodne besede knjigi na pot je napisala dr. Nada Praprotnik. Knjiga je trdno vezana, privlačnega videza in cenovno dostopna. Zagotovo je primerna tudi kot lepo botanično darilo.

V knjigi, ki je zastavljena kot botanični priročnik, je z besedo in sliko obravnavanih okoli 650 vrst (in podrejenih taksonov) praprotnic in semenk, torej kar zajeten izbor bogate slovenske flore. Fotografije, na katerih so predstavljene rastline, so različnih velikosti, od približno 5 x 5 cm do skoraj celostranskih (18 x 21 cm), večinoma pa so manjšega formata. Na odprti strani se žal besedilo izmenjuje s fotografijami precej nepregledno, tako da na hitri pogled ni vedno jasno, katero ime sodi h kateri fotografiji. Uporabnika k fotografiji usmerjajo zeleni trikotnički na koncu opisov.

Pri vsaki rastlini je navedeno slovensko in latinsko ime ter ime družine, ki ji vrsta pripada. Imena vrst so večinoma povzeta po 4. izdaji *Male flore Slovenije*, latinska imena nekoliko bolj dosledno, slovenska manj, ker so navedena tudi imena podvrst, ki jih v *Mali flori* ni. Dodana so tujejezična imena vrste, in sicer v angleškem, nemškem, italijanskem in francoskem

jeziku. Na kratko je opisano rastišče, razširjenost (če je bila vrsta opisana v naših krajih, je tu še posebej izpostavljeno klasično nahajališče vrste), naravovarstveni status vrste (kategorija iz slovenskega rdečega seznama, pri zavarovanih vrstah stopnja oz. obseg varovanja), čas cvetenja (v uvodu nenavadno imenovan »Čas nastajanja semen, trosov«), življenjska oblika, višina rastline in ter število vrst rodu v Sloveniji. Podatek o številu vrst rodu v Sloveniji nas opozori, da moramo ob pričujočem priročniku poseči po nadaljnji literaturi in preveriti, kako je s podobnostjo drugim vrstam.

Glavni del besedila je namenjen razširjenemu opisu vrste. Ta vedno obsega kratek, različno natančen morfološki opis vrste, pri mnogih rastlinah pa lahko preberemo tudi razlago izvora latinskega imena, kakšno zanimivo zgodovinsko dejstvo o odkrivanju rastline, njene biokemijske posebnosti, izvemo kaj o uporabi rastline v medicini, prehrani, etnobotaničnem izročilu; avtorja nas tudi opozorita na morebitno strupenost vrste in možnost zamenjave, če je rastlina užitna. Strokovno strogost in doslednost pri opisih sta avtorja nadomestila z bolj sproščenim, nepriločniškim in poljudnejšim pisanjem, ki sicer ljubiteljskega bralca bolj pritegne kot suhoparna besedila, strokovnjake pa bi utegnilo v priročniku to motiti.

Z mislijo na ljubiteljskega uporabnika, ki želi na hitro po sliki določiti neznano cvetlico, sta avtorja razvrstila vrste po barvi cvetov v skupine z belimi, rumenimi, rdečimi, modrimi ter zelenimi in rjavimi cvetovi, znotraj vsake skupine pa po sorodnosti (rastlinski sistem iz zadnje izdaje Male flore Slovenije). Odločitev avtorjev, da pri tako raznovrstnem izboru rastlin (ne gre le za »cvetje«, pač pa je vključeno še ostalo »zelenje«) uporabita razvrščanje po barvah, prinaša obilo neprijetnosti. Pri veliki večini kritosemenk - žužkocvetk taka delitev »deluje« in s pomočjo barvne oznake v zgornjem kotu strani hitro pobrskamo po knjigi in poiščemo željeno vrsto. V pričujočem priročniku pa se kaj kmalu izkaže, da moramo iskati bolj intuitivno, saj se rastline, ki so na fotografijah predstavljene v plodečem ali vegetativnem stanju, uvrščajo bolj po »barvnem vtisu« kot po barvi cveta. Tako se na primer rosiki (*Drosera anglica* in *D. rotundifolia*) zaradi dolgih rdečih trihomov na listih uvrščata v skupino »rdečih cvetov«, čeprav cvetita belo (kar ni prikazano na fotografiji). Alpsko grozdičje, ki cveti rumenozeleno, ter skalna robida in jagodičnica, ki cvetita belo, so uvrščeni med »rdeče cvetove«, ker so na sliki v plodečem stanju in torej »rdeči«. Podobno opazimo pri volčjem jabolku, navadnem brinu (med »modrimi cvetovi« je zaradi modrih omesenelih storžev) in še nekaterih drugih vrstah, a ne pri vseh: skalna krhlika je prikazana v plodečem stanju, a je vseeno uvrščena med »zelene in rjave cvetove«, navadno bodiko najdemo med »zelenimi in rjavimi cvetovi«, čeprav cveti belo in je prikazana v plodečem (rdečem) stanju. Montpellierski klinček oz. nageljček je v knjigi predstavljen kar dvakrat, prvič med belimi cvetovi in drugič med rdečimi.

Posebej veliko težav se pojavi pri golosemenkah in v splošnem pri rastlinah z drobnimi ali reduciranimi cvetovi. Macesen je predstavljen z nereprezentativno, a zelo lepo fotografijo rožnato-zelenega storžka, in je uvrščen med »rdeče cvetove«, čeprav je to manj znan pogled na to rastlino, prepoznavamo ga namreč po vegetativnih znakih. Skupina z zelenimi in rjavimi cvetovi je najbolj raznorodna, saj je mednje vključena večina rastlin, ki cvetijo bolj na drobno in ne dajejo močnega barvnega vtisa, med njimi tudi vse praprotnice in trave. Žal so se nekatere vrste znotraj istega rodu, ki dajejo podoben »barvni vtis«, znašle na različnih koncih knjige, na primer munci (ozkolistni in nožničavi munec med »belimi«, Scheuchzerjev munec pa med »zelenimi«), vrbe (gola, timijanovolistna in Waldsteinova vrba med »zelenimi«, krhka in rdeča vrba pa med »rumenimi«) in mlečki (bleščeči in dlakavi mleček med rumenimi,

mandljevolistni in kranjski mleček pa med zelenimi cvetovi). Naštete nerodnosti bo zainteresirani uporabnik rešil z dodatnim prelistavanjem knjige in z uporabo kazala. Poleg tega nas avtorja opozorita na dodatne vrste tega rodu, ki so predstavljene v knjigi, z opombo na koncu opisa vrste.

Vse trave, skupno 18 vrst, so zbrane v skupini »zeleni in rjavi cvetovi«. Tu je žal prišlo do nekaj pomot pri določitvah, npr. na eni od fotografij »laške ljulke« je v resnici prikazana plazeča pirnica, »visoka pahovka« je puhasta ovsika, »travniški lisičji rep« je travniški mačji rep.

Opaziti je, da je bil izbor vrst in način njihovega prikaza prilagojen razpoložljivosti fotografij, ki pa so spontano nastajale v dolgih letih, brez vnaprejšnjega »seznama« in načrta. Tako sta na primer v priročniku neupravičeno našla svoje mesto rožnati divji kostanj (*Aesculus x carnea*) in krompir, izpuščene pa so bile številne domače vrste, ki jih srečujemo na vsakem koraku, kot na primer navadna ivanjščica, navadna kislica, plazeča detelja, iva, bukev, veliki jesen, goli brest, jelka, smreka ... Nepoznavalcu bi bolj prišle prav predstavitve pogostih vrst kot redke in znamenite »botanične poslastice«, ki so v knjigi zelo dobro zastopane, na primer rebrinčevolistna hladnikija, severna linejka, poletni zajčji mak, jagodičnica ipd. Po drugi strani pa v prevodih tujih priročnikov naših imenitnic večinoma ni - in so tako našle mesto v izvirnem slovenskem priročniku.

Na zadnjih straneh knjige je seznam uporabljenih literaturnih virov ter seznam avtorjev opisov vrst in drugih oseb, omenjenih v knjigi, kjer so avtorji navedeni z letnico rojstva in smrti ter nekaj dodatnimi podatki. Stvarni kazali sta ločeni za latinska in slovenska imena vrst.

Ob koncu kritičnega sprehoda skozi knjigo Cvetje slovenske dežele lahko zapišemo, da sta avtorja v pričujočem priročniku uspela z bogatim fotografskim gradivom prikazati veliko število vrst in sta o njih tudi veliko povedala - poleg dejstev, ki z različnih vidikov predstavijo rastlino, tudi zanimivosti. Posebno skrbno sta izpostavila tiste zgodbe, ki so se stakale na slovenskem ozemlju. Z lepimi fotografijami rastlin in prijetnim načinom pisanja bo knjiga nedvomno pritegnila širok krog bralcev, ki imajo radi slovensko naravo, še posebej pa ljubiteljske botanike, tako začetnike kot bolj zahtevne uporabnike.

Ob izdaji nove knjige čestitamo tako obema avtorjema kot tudi založbi Narava, ki se že dolgo vrsto let trudi slovenskim bralcem približati kakovostno naravoslovno literaturo, ne le prek prevodov tujih poljudnoznanstvenih naravoslovnih del, pač pa tudi z izvirnimi slovenskimi strokovnimi knjigami. Takšni in podobni projekti pomembno prispevajo k ozaveščanju ljudi o pomenu raznolikosti živega, k zavedanju, da je vsako živo bitje in vsaka vrsta - vrednota.

TINKA BAČIČ

Sezonske dejavnosti Botaničnega društva na terenu v letu 2015

Člani društva smo se 20. junija 2015, ob koncu šolskega leta, odpravili na Primorsko, v dolino Dragonje, da bi popisovali floro. Začeli smo na obdelanem terenu blizu Stene, kjer nas je navdušila lepota južnega srobota (*Clematis viticella*), opazili pa smo tudi nekaj drugih zanimivih, manj pogostih rastlin: navadni oslez (*Hibiscus trionum*), sinjezeleni biček